

Praktisch weer

Analyse van Lex: Echt Sint Nicolaasweer met lagedrukkernen boven de oceaan en Engeland en hogedruk boven Centraal Europa. De Z tot ZW stroming wordt hierdoor in stand gehouden met matige tot vrij krachtige wind uit Z tot ZW B3/4, soms vlaggerig. Uiteraard wat kans op nattigheid, een buitje hier en daar en dan weer een opklaring. Voor de molenaars lekker maalweer en oefenen met zeilen voorleggen.

Het KNMI vindt er dit van: zaterdag overdag wordt de bewolking van het westen uit snel dikker. Vanaf het einde van de ochtend breidt een gebied met regen zich oostwaarts uit over het land. De temperaturen komen in de middag niet boven de 8°C uit, in de avond loopt de temperatuur verder op naar boven de 10°C. De wind is zuid en neemt toe naar matig tot vrij krachtig, langs de kust en boven het IJsselmeer naar krachtig, mogelijk hard, 7 Bft. In de avond draait de wind naar zuidwest en neemt iets in kracht af. (Bron: KNMI)

Vragen over het huiswerk

H18: verder maken 7.12 t/m 7.17

1. Welke zeilvoering gaan we vandaag belast en welke onbelast toepassen?
2. Wat is bij een korenmolen over het algemeen de beste draaisnelheid van het gevluht om een goed maalresultaat te krijgen?
3. Wat betekent het als men bij een maalkoppel spreekt van een 15der? Welke doorsnede heeft het steenkoppel dan?
4. Wat is een arme steen, wat is een rijke steen? Geldt dat voor beide stenen?
5. Waar dient het scherpsel voor?
6. Noem eens wat soorten stenen?
7. Waarop moet goed worden gelet bij het openleggen van een maalkoppel?
8. Waarvoor wordt een kneushamer gebruikt?
9. Geef enkele voorbeelden van luiwerken.
10. Met welk luiwerk kun je niet afschieten.
11. Waar zit het paard en waar de ezel?
12. Hoe kun je buiten de molen zien of je met een pelmolen te maken hebt?
13. Geef in grote lijnen aan hoe het pellen in z'n werk gaat.
14. Waar zit de wentelas in een oliemolen en wat drijft hij aan?
15. Waarom heeft een oliemolen nooit een stalen bandvang?
16. Waar dienen de kantstenen voor en wat is de werking ervan?
17. Waaruit bestaat een laad?
18. Wat is het verschil tussen appel- en perenpotten? Waar dienen ze voor?
19. Noem typische kenmerken van de paltrokmolen.
20. Waar dient de krabbelaar voor?
21. Zaagt een molen op trek of op stoot? Hoe weet je dat?
22. Waarin verschilt de papiermolen met alle andere molens?
23. Er zijn witpapier en grauwpapiermolens waar verschillen zij o.a. in?
24. Wat is stuwrecht?

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

H18: verder maken 7.12 t/m 7.17

1. Welke zeilvoering gaan we vandaag belast en welke onbelast toepassen?
Belast 4 lange halve of vollen, onbelast in de lege of vier halfjes.
2. Wat is bij een korenmolen over het algemeen de beste draaisnelheid van het gevucht om een goed maalresultaat te krijgen?
Als de molen met 60 tot 70 enden draait levert dat een draaisnelheid op van de lopersteen van ongeveer 90 tot 100 tpm. en dit geeft het mooiste maalresultaat.
3. Wat betekent het als men bij een maalkoppel spreekt van een 15der? Welke doorsnede heeft het steenkoppel dan?
Een 15der maalkoppel heeft een omtrek van 15 Amsterdamse voet en een doorsnede van ca. 1.30cm. Ezelsbruggetje hierbij is het aantal voeten - 2 is de doorsnede van het maalkoppel. Een 17der koppel heeft dus een doorsnede van 1.50 m. en een 16der 1.40 m. Deze komen het meest voor op de korenmolen.
4. Wat is een arme steen, wat is een rijke steen? Geldt dat voor beide stenen?
Een arme steen is iets hol naar het kropgat toe en een rijke steen is vlakker. De ligger moet altijd vlak zijn.
5. Waar dient het scherpsel voor?
Vergroten van snijvermogen, koeling van het maalsel en transport van maalgoed en meel.
6. Noem eens wat soorten stenen?
Duitse blauwe steen, kunststeen, Franse steen.
7. Waarop moet goed worden gelet bij het openleggen van een maalkoppel?
De steenkraan dient in goede staat te zijn (inspecteren op scheuren en zwakke plekken) en van smering te zijn voorzien in de draaipunten, de spindel met spindelmoer moet voldoende ingevet zijn en de kraanbeugels moeten goed in de hijsgaten van de loper worden geplaatst. Verder zorgen voor voldoende ruimte en stophout om de loper te kunnen keren en neerleggen. NOOIT de handen tussen of onder de stenen steken en bij het keren van de lopersteen deze tillen en niet neerdrukken. Geen bezoekers tijdens deze werkzaamheden toelaten.
8. Waarvoor wordt een kneushamer gebruikt?
De kneushamer wordt gebruikt om bijv. de ligger te vlakken of om de kerf wat op te ruwen of om het complete bilsel te verwijderen omdat er een nieuw op moet worden aangebracht.
9. Geef enkele voorbeelden van luiwerken.
Het sleepluiwerk (luiwerk met een tafel en een glad luiwiel, vaak gecombineerd met een gaffelwiel), het kammenluiwerk (met een luibonkelaar), het luiwerk met een varkenswiel (op standaardmolens).
10. Met welk luiwerk kun je niet afschieten.
Met het kammenluiwerk,
11. Waar zit het paard en waar de ezel?
Het paard is de constructie om de steen te kunnen lichten en de ezel is de balk waarin de vangbalk scharniert.

12. Hoe kun je buiten de molen zien of je met een pelmolen te maken hebt?
Je herkent de molen aan de diepe zeeg in het gevlucht en de breedte ervan.
13. Geef in grote lijnen aan hoe het pellen in z'n werk gaat.
Na een schoning wordt de gerst op de draaiende pelsteen gestort en naar buiten geslingerd. Tussen de steen en het pelblik wordt de schil van de gerstkorrel geraspt in meerdere pelgangen. De zoggaten aan de onderkant van de pelsteen zorgen voor koellucht en dat de korrels op en neer blijven dansen. Tussendoor wordt de gerst steeds gereinigd en dit reinigingsmeel wordt gebruikt voor o.a. het bakken van spekkendikken en het grovere spul gaat weg als veevoeder. De gort wordt ook nog op korrelgrootte gesorteerd in de zeeverij.
14. Waar zit de wentelas in een oliemolen en wat drijft hij aan?
De wentelas wordt aangedreven door de koningspil en drijft o.a. de stampers en heien aan alsmede de kantstenen.
15. Waarom heeft een oliemolen nooit een stalen bandvang?
Vanwege de vetigheid in een oliemolen en de rook van de vuisters in de molen zal een stalen bandvang doorslippen en is de molen dus niet stil te zetten.
16. Waar dienen de kantstenen voor en wat is de werking ervan?
Kantstenen wringen het oliezaad kapot waardoor de olie vrijkomt. De werking berust op het korte draaien van de stenen op hun zijkant over het doodbed en ze draaien ook nog in verschillende vlakken.
17. Waaruit bestaat een laad?
18. De laad bestaat uit een dikke eikenbalk met daarin uitsparingen voor de staander, de jager, de schei, de los- en slagbeitel. Er tussenin wordt een boek met daarin de haar met oliemeel geplaatst.
19. Wat is het verschil tussen appel- en perenpotten? Waar dienen ze voor?
De vorm bepaalt de naam. In deze potten worden de koeken uit de voorslag stuk gestampt om daarna in de naslag te gaan of als voermeel te worden verkocht.
20. Noem typische kenmerken van de paltrok molen.
Alleen geschikt als zaagmolen, open aan de achterkant, onderkruier, heeft een balkenkraan om boomstammen op te hijsen.
21. Waar dient de krabbelaar voor?
De krabbelaar dient om de zaagslede steeds iets door te trekken tijdens het zagen.
22. Zaagt een molen op trek of op stoot? Hoe weet je dat?
Op stoot want het zagen gebeurt op het gewicht van het zaagraam. Op trek zou de zaagslede worden opgetrokken waardoor zagen niet meer mogelijk is.
23. Waarin verschilt de papiermolen met alle andere molens?
Het aantal mensen dat er werk had was enorm.
24. Er zijn witpapier en grauwpapiermolens waar verschillen zij o.a. in?
Voor witpapier is heel zuiver (ijzervrij) water nodig en er wordt in deze molens met loden, koperen of andere nonferro leidingen en gereedschappen gewerkt om roestvorming, dus bruine uitslag op het papier, te voorkomen.
25. Wat is stuwrecht?
Stuwrecht is het recht om water op te stuwen t.b.v. een regelmatige loop van de wateraangedreven molen.

